

POCHWALAJ BOHA

ČAS OPIS EVANGELSKICH SERBOW

7. číslo · ISSN 0032-4132

Budyšin, julij 1983

Łětnik 33

Hrono za měsac julij:

Wot slónca schadžnja hač do chowanja budź chwalene mjeno Knjezowe!

(psalm 113, 3)

Chwalba je něšto, z čimž so jara husto zetkawamy a štož wusce zwisuje z čłowjeskim žiwjenjom. A přiznajmy sej, zo tež nam pochwalenje derje čini! Maš ludži, kotřiž za njej žedža a běhaja. Chwalba je něšto pozitiwne, z čimž sej dobywamy přecelow. Z chwalbu njepokazujemy jenož spokojnosć, ale tež radosć. Znaty jendzelski mysler J. Ruskin je prajil: „Zaslužili-li čłowjek chwalbu, hladajće so, zo njebyšće ju jemu nje-dali, zo njebyšće jeho wotwobročili wot sprawnego puća přez zaprajenje podpěry a připóznaća, kotrež wón nuznje trjeba.“

Ale chwalba po hesle měsaca julijsa je wusce specifikowana: Chwalene budź mjeno Knjezowe. Potajkim nic čłowjek, ale Boh budź chwaleny. Chwalić ma so wot wuchoda hač na zapad. To rozumimy w dwójim zmysle. Předewšěm tak, zo ma so Knjez chwalić přez cyły dzeń, wot schadžnja slónca hač do jeho chowanja. Ale móžemy sej tute slowo wuložić tež tak, zo ma Knjez chwaleny być na cylum swěće, na wuchodnej a zapadnej połkuli, wšudže, hdžež slónco swěći.

Příčin ke chwalbje Božej mamy jara wjele. Dosaha jenož, zo so wobhladujemy. Jedna z hlownych příčin chwalby je ta, zo je Knjez stworił tutón swět jako dospołny skutk. Kelko krasny widžimy wokoło sebje, hdžežkuli pohladamy. Hdyž so rozhladujemy po přirodže, džiwamy so nad tutej krasnosću. A te pólne kwětki — kajka to pisanosć barbow! Woprawdže, to je napohlad kaž zemski raj. A to wšitko je stworił Knjez! Stajnje tak wobdžiwujemy zakonitosć wšěch wěcow wokoło nas. Dzeń so wotměnja z nocu, slónco schadža a so zaso chowa a prawidłownje wotměnjeja so počasy: nalěco, lěčo, nazyma a zyma. Kajki dobry, hlubokomyslny je to Boží skutk! Kak dokładnje dže wšitko po pravidlách Boha Wótca, stworičela njebjes a zemje. Ničo so tu njestawa připadnje. Tež drohi njebjeskich čělesow, hwězdow, měsacka, su tu kruće postajene. Porno tomu my čłowjekoj rady improvizujemy, stajnje něšto napravujemy, zahonjamy a druhdy tež „šturmujemy“. Tohodla so stawa, zo mnohe wěcy skazymy. Knjez tak njejedna. Jeho jednanje je jednotne, wšo zwisuje ze wšěm, zwjazuje so mjez sobu a zwisuje mjez sobu.

Do tutoho dospołneho wobměra je čłowjek stajeny jako króna stwórbj. Ma wot Boha dowěrjene, na wšo kedžbować a wšo hajić. Čłowjek stawa so z pastyrjom Božeho gospodarstwa, nic pak z wobswydnikom. Na swěće smy jenož jako hosćo, kaž na wopyće. Wšo trajne slůša tomu, kotryž je ze swojim

Słowom stworił wšitke wěcy. Wón je rjekł — a je so stało! Wón je tež nas stworił, a to k swojemu wobrazej (1. Mojz. 1,27).

A što woznamjenja to za nas w prakcy? To, zo mamy swogeho stworičela derje reprezentować. Jeli hižo nje ma stwórbja za swogej pychu a krasnosću chwali swogeho stworičela, wo kak wjele wjace by měl zaměrnje Knjeza woslawjeć čłowjek, kotryž ma w přirunanju ze zbytnymi žiwymi stwórbami přirody stworičelski rozum, zamóže rozeznawać, što je přihódne a što škodži. Wyše toho ma hišće swobodnu wolu, zo móže so rozsudzić za dobre a zle. Bohužel je hižo w zahrodže Eden přeni króć přestápił a Bohu poslušnosć wupowědžił. Chcyše so jemu zakazaneho płodu, přestupi Bohu wolu a tohodla přindže do swěta hrěch a to wostatne, štož z nim zwisuje, wosebje horjo a zło. Wot toho časa reprezentujemy jara husto swogeho stworičela jara špatnje.

Wobraz Boží być rěka, sej někotre Bohže kajkosće přiswojić, předewšěm te etiske, pócćiwe, kaž je lubosć, sprawnosć, swjatosć a mudrosć. Z tutymi hódnotami pak mamy wobwliwować swět.

Lubosć je zakón žiwjenja. Bjez Božej lubosće by tutón swět był zrudny, tak zo njeby ničo ke chwalenju bylo. Ale my wěmy, zo je Boh lubosć a zo ma čłowjek po najlěpšim wědomju a swědomju tutu lubosć napodobnjeć a

Klětko w Michalskej cyrkwi w Budyšinje, hdžež wotmě so lětsa naš cyrkwin-ski dzeń.

tak přesadźowac Bohu wolu. Smy tola Jeho čłowjekoj, Jeho pomocnicy. W Božej lubosći je zakótwna dobrota, kotraž rady wudželuje, rozdawa. Dale smilnosć, kotraž so chila k najbědńišim. Wodawanje, kotrež čaka na nakazanje. Miłosć, kotraž w nuzy wupomha a wudželuje njezaslužene dary. Je tu tež swěra, kotraž wostanje z Knjezom w rozmołwje a kotraž njepreradža.

Sprawnosć přinošuje k harmoniji žiwjenja. Wona dawa čłowjekam rady, pravidla a zakone. Wotstronja wšitko, štož wuskutkuje disharmoniju. Bjez sprawnosće njeby na swěće bylo derje. Njeby bylo rozdžela mjez čłowjekam a Bohom, mjez dobrym a złym. Wšitko by bylo w chaotiskim změšenju.

Swjatosć je čistota, wotdželenje wote wšeho mazaneho. A tu je žorło wšeje čistoty Boh sam w Knjezu Jezusu Chrystusu. Jeho napodobujemy, wot njeho wuknymy! Zo tola bychmy byli wotblýsc jeho swjatosće a bychmy swěćili druhim na puć, kaž w čmowych nocach swěći měsack, kotryž ma swoje swětlo wot slónca. Nic jenož čłowjekam je wón pomhał, zo njebychu so zablu-džili.

Mudrosć njeje to same kaž wěda a nakopjene znajomnosće. Je to wosebite začuće, wobmyslenje w rozsudnym wokomiku. Je to Boží dar. Mudry je tón, kiž rěči, jedna a myslí sprawnje w prawym času a na prawe wašnje. W knize Přisłowow čitamy, zo „Spocat k mudrosće je bojosć Knjezowa, a rozum wučí, štož je swjate“ (Přisłow. Sal. 9, 10).

Budź njeprěstajnje chwalene mjeno Knjezowe, zo njezabudže na čłowjeka. Je jeho wobdarił z kmanosćemi. Je jemu dał rjane wobměry žiwjenja a tež w njezbožu nam pomha, hdyž jeho wo to prosymy. A jeli so nam jónu něšto njeľubi, je to tohodla, zo smy sej to my čłowjekoj sami skazyli. Knjez dawa wšemu swobodny wotběh, zo bychmy spóznałi, k čemu to wjedže, hdyž wozmjemy wšo do swojeju rukow a hdyž rozsudžujemy swoje wěcy bjez wotwisnosće wot swogeho stworičela. Ale tež tu často Knjez wobročí zle do dobrego, kaž to znajemy ze stawizny wo Józefje, kotrehož so bratra předali do egiptowskeho wotročstwa. Tuteho Józefa njeje Boh wopuščil, je jeho powyšil, zo je so stal z knjezom cyleho kraja, hnydom po faraonje a skónčnje je w času hlodu zaškitał cylu Jakobowu swójbu.

Najebać wšěch našich špatnych kajkosćow ma nas Boh knjez rady. Ma z nami tež sćerpliwość a je k nam smilny, kaž rěči wo tym profeta Ezechiel: „Tak wěrnje, hač ja žiwy sym, praji tón Knjez Knjez, ja nimam spodobanje na směrjici bjezbožneho, ale zo by so bjezbožny wobročil wot swojeho puća a by žiwy byl“ (Ez. 33, 11).

A za tutu smilnosć a dobroćiwosć mamy dosć příčiny ke chwalbje. Wosebje

radujemy so z teje Božeje pomocy, kotraž čini wšitko nowe. Je to pomoc přez Knjeza Jězu Chrysta a jeho wopor na křížu.

A što je so tam na Golgoće stało? Tam wróci so nam zhubjeny raj, ale nic koždemu. Jenož tomu je to date, kotryž je přez wěru w mocy Ducha Swjateho zwjazany z Chrystom a kiž do njeho wěri jako wumóžnika a wukupjerja. Přez wopor a křížowanje Knjeza wutorhnje Bóh čłowjeka z mocy hrěcha a spuści jemu jón. Połnosć wumóženja dopjelní so tež mjěz přichodnymi wěcamí. Ale hižo tu na zemi so započína mnoho měnič. Wumóženje je započate. Je to Bože zapřimnjenje do hrěšneho běha čłowjeskeho žiwjenja. Jenož přez wěru zrozumimo, zo je naše hrěchi dobrowólnje na sebje wzał Knjez Jězus Chrystus. Na nim je so dopjelnílo: „My-to za hrěch je smjerc (Rom 6, 23)!“ Won wuměra město nas jako zastupjer, je so woprował.

A njebjeski Wótc přijimuje tutón wopor swójeho syna a ma přez to nas za wusprawnených, wučisćených, přihotowaných za kralstwo Bože.

Předewšěm za to woslawjamy swójeho wumóžnika a wukupjerja, kotrehož je po slubjenjach profetow Bóh na swět posłał, wšitkich ludźi dobreje wole wumóžić, kotříž buchu wutorhnjeni wot wěsteje smjerće a zatamanja. „Wot slónca schadženja hač do chowanja budž chwalene mjeno Knjezowe ...“

Miroslav Hloušek

Jurij Mucha

Pobožny serbski braška z Tranjow pola Delnjeho Wujězda 1860–1934

Druhi dzeń kwasa

Hdyž su so kwasni hosćo nazajtra rano zaso zešli w kwasnym domje a so kofeja napili, přinjese braška něšto spěwarskich na bliđa a rjeknje:

Hdyž smy so zaso wšitcy čili a strowi tu zhromadźili, zo bychmy so dale wjeselili při kwasnych jědzach a picach, tak nechcemy zabyć na lubeho Boha Knjeza. Swóju lubosć a dobroćiwosć je won nam w zańdženej nocy wopokazał. K jeho česći chcemy zaspěwać rańši kěrluš čisto 518.

Hlej, slónčko rjenje zeschadza, so rozswětluja njebjesa, a čemnosć wotsal chwata. Hlej, wšitke bože stworjenja na swětlosći so wjesela, kiž znowa jim je data.

Wšitko nětko wokřewjenje, zwjeselene zaso stawa, Bohu česć a chwalbu dawa.

Hdyž na druhim dnju kwasa po wobjedze kwasni hosćo hišće za blidom sedza, přistupi braška, zaklepa do bliđa a rjeknje:

Moji lubi, čestni kwasni hosćo, do wolće mi prošu, zo bych někotre słowčka porěčał. Ja nam wam wozjewić, zo je so nětko čas našeho kwasneho wjesela w njewjesćinskim domje pominył. Přetož to bě poslednja jědz, kotruž smy tu wužiwali. Jenož z kofejom chcemy was hišće wokřewić. Potom pónđzemy z mlódomaj mandželskimaj k Mětrachecom do domu nawoženje, kaž je was braškec wuj před dwěmaj njeđzelo-maj k tomu přeprosył.

Lubi kwasni hosćo, wy wěsće, kak wjele lubosće a dobroćiwosće staj kwas-

nej staršej nam hosćom wopokazaloj. To wobswědča te dobre jědze a pica. Zaneje prócy a pjenjez njejtaj lutowaloj, zo byštaj nas we wšěm zwjeseliloj. Kak móhli jimaj tajku lubosć zaranac? Ze slěbrom a zlotom to njemóžemy. Toho wšak po kwasu tak a tak wjele wjace w móšni nimamy. Z cyłej wutroby chcemy jimaj čestnu slawu wěnowac. Tuž postaćce, pozběhńće ruku k njebjesam a zawołaјće z mocnym hlósom, zo howri, rži a třepoce přez cyły kwasny dom a přez cyłu wjes k jeju česći: Stawa, slawa, slawa!

Lubi kwasni hosćo, Bóh je nas w tutym domje zohnował ze swójimi darami, zo móžachmy so wšitcy najěsć. Bóh je nas zwarnował před njezbožom a je wjele lubosće do našich wutrobow pldzil. My chcemy so Bohu džakowac z kěrlušom čisto 613

Njech Bohu džakuje so wutroba wšěch ludźi, kiž wulke wěcy sam tu čini a tež wšudze, kiž wot mlódosće nam tu zdžerži žiwjenje a wšitku dobrotu nam stajnje wudželi.

Nětko sčěhuje wonžohnowanje mlódeju mandželskeju ze staršiskeho doma. Braška stupi so do duri do jstwy hladajo. Młodaj mandželskaj stejitaj jemu napřećiwo a jeju slónce zady njeju ze wšitkimi kwasarjemi. Braška rjeknje:

We mjenje Boha Wótc a Syna a Swjateho Ducha. Hamjeň.

Modl so a dži po božej šćežce, čin swěru, štož ty činić maš, tak budže zbože w twojej chězce, ty božej hnady wužiwaš. Štož Bohu wšon so dowěri, Bóh teho nihdy njepušći.

Luba, mloda mandželska, tute słowa poslednjeje štučki kěrluš: Štož Bohu wjeršnemu so poda a staj na njoh' nadžiju, dam tebi na puć do žiwjenja sobu. Bóh lubuje modlitwu a chce přez modlitwu přeća našeje wutroby wuslyšec a je ze swójim zohnowanjom krónowac.

Luba, čestna, mloda mandželska, puć, kotryž džensa nastupiš, je tebi Bóh sam přez swoje mudre wotpohladanje přihotował. Nětko je so minyl posledni dzeń kwasa a z tym wšo kwasne wjesela. Za tebe je přišla poslednja hodžina přebywanja w lubym ródny domje w rjanym towarstwje z twójimi lubymi. Haj, wša twoja domizna přiwoła tebi nětko „Božemje“, ze wšěmi zahonami, polemi a lukami, kotrež sy hač dotal z pilnymaj rukomaj lubymaj staršimaj pomhała wobdželać. Kóždy kućik w tutym domje je tebi drohi a luby byl. Wot teho wšeho maš so w tutej hodžinje dželić, zo by z towaršom swójeho žiwjenja do jeho staršiskeho doma začahnyla a tam knježila a skutkowała, doniž waju časna smjerc junu njeđželi. Hdyž ty nětko z tuteho doma wučehnješ, zo by byla mandželska a hospoza w druhim domje, tak njezabudž swěrn lubosć a starosć swójeju staršeju. Ty sy jimaj tu byla poslušna džowka. Tuž staj tebi tajki rjany kwas wuhotowaloj, zo bychmy so hromadze z wamaj wjeselić móhli. Wonaj staj tebe starosćiwje přewodžowaloj za čas twójich mlódych lét.

My wšitcy hromadze budžemy nětk waju přewodžec do waju noweho doma z dobrymi přećemi, zo byštaj tam chléba dosć mětoj, wój a waju přichodni.

Wój budžetaj w poče swójeho wobliča wobdželać rolu. Zemja wamaj džensa přez mój ert přiwoła: Ja sym jara

stara, na šesć tysac lét stara. Ja pak móžu hišće plody njesć kaž w swójej mlódosći. Ja chcu činić, zo z božeje lubosće dosć mataj, štož za wšedny chléb trjebataj, wój a waju přichodni.

Hdyž je zemja přestała rěcec přez mój ert, chce wamaj slónčko swoje zbožopřeća wuprajic přez mój ert: Na božu prikaznju přińdu naléto a roztaju sněh a wubudžu wšitke rostliny ze zemje a budu je wohrěwac z mocy swójeje čoploty, zo budza rosć a zežiwić waju a waju přichodnych.

Hdyž je slónčko přestało rěcec přez mój ert, přińdže rosa před moje duchowne wóčko. Wona wamaj praji: Ja chcu wječor přińc, hdyž budza wšitke rostliny a kwětki po slónčnej hěcy a suchoće swoje hlóžki pochileć. Ja chcu je wokřewić ze swójeje wložnoty, zo nazajtra znowa zwjeseleja waju, waju džěci a džěcidžěci.

Hdyž je rosa přestała rěcec přez mój ert, přińdže dešćik a wamaj praji: Hdyž budza rostliny lačne po hěcy a suchoće, chcu ja přińc po božej prikazni w prawym času a chcu swoje dešćine kapki wuliwac na waju zahony, pola a luki, zo by zaso wšitko wožiwiło, so womlodińo a rostlo wamaj k wjeselu a k dobrej nadžiji na bohate žně.

Lubaj, mlodaj mandželskaj, ja drje wamaj ničo noweho prajił njejsym. Wój wšak samaj wěstaj, zo Bóh tón Knjez, tón stary hospodar, wšitko po swójej hnadze derje čini. Ja sym to wamaj džensa hišće raz chcył tak prawje jasnje wuprajic, zo wšitke dobroty wot Boha so nam dostawaju. Budžtaj stajnje Bohu džakownaj a spominajtaj na džensniši dzeń: Takle je nam to tehdom Mušic wuj prajił. Hdyž budžetaj Bohu džakownaj, budže won waju bohaće zohnowac. Hamjeň.

Nětko so mandželskaj rozžohnujetaj ze staršimaj njewjesty. Braška zaspěwa štučku:

Božo, wonchód požohnuj a naš nutřchód, hdžež my džemy; wšedny chléb nam přihotuj, pomhaj, hdyž so prócujemy; Žohnuj nas na smjertnym ložu, wzmi nas k njebjeskemu zbožu.

Po Muchowym rukopisu za Pomhaj Bóh přihotowal Gerhard Wirth

Dupa w Michalskej cyrkwi w Budyšinje

MARTIN LUTHER

Wobrazy z jeho žiwjenja

13. Burska wójna

Mjeno „burska“ wójna njeje poprawom cyle prawe: nic jenož burja so přećiwo svojim knjezom pozběhnychu, ale tež wulki džěl měšcanow. Samo jednotliwi rycerjo so burskim wójskam přizamknychu. W jednym běchu sej wšitcy přezjedni: wojowachu přećiwo wjercham, kiž jich prawa přeco bóle pomjejšachu. Tola konkretne žadanja kóždeje skupiny běchu rozdžělene.

Započeli běchu so wojowanja w juhozapadnej Němskej w lécu 1524. Bórže pozběhny so lud tež w Sakskej a Durinskej. Zběžkarjo hromadžachu so do wjetšich a mješich skupinow. Nadběhowachu klóštry a hrody swoich knježkow, wurubichu a zničichu je. Spěšnje so buram a měšcanam poradži, wulke džěle kraja pod swoju kontrolu dóstać, wšako wjerchojo na zběžki přihotowani njeběchu. Hłowny wjednik burow běše Thomas Müntzer.

W meji léta 1525 – burja stejachu na wjeršku swojeje mocy – napisa Luther swój njesławny znaty spis „Přećiwo rubjezniskim a mordarskim cwólbam burow“. Luther začisnje bój zběžkarjow wo jich prawa a namołwi wyšnosć, zo by ze wšitkej swojeje mocu „rubjezniskich a mordarskich burow“ pobila. Haj, njebjesa sej móže zaslužić tón, kiž přelije krej zběžkarjow! Tola prjedy hač je kniha wučićana, su burja hižo zbići.

Burja běchu sej na jednej horje blisko Frankenhausem swoje lěhwo z wozow natwarili a čakachu tu na wójska wjerchow. Špatnje běchu wobronjeni: mjeće, cypy, widly, lédma třělby abo kanony. Thomas Müntzer burow namołwi, zo so njebychu bojeli sylnišich wójskow wjerchow, dokelž steja pod škitom

Božim. Samo hdyž bychu tu jenož tři wériwi byli, so tući njebychu před 100 000 ludźimi boječ trjebali – to bě jeho krute přeswědčenje.

15. meje dóndže k bitwje. Wjerchojo běchu swoje kanony natwarili a započachu do lěhwa burow třeleć. Cyle w dowěrje na Božu pomoc wostachu burja stejo, njewojowachu, njećekachu, ale spěwachu stary křesćanski spěw „Přiňdž, Božo swjaty Ducho, k nam...“ Tola wočakowany džiw so nješta, wójska wjerchow započachu lěhwo nadběhować. Hakle nětko započachu někotři burja wojować, tola wjetšina z nich so wobroći a čekaše. 5 000 zabitych burow – 8 mrtwych z wójska wjerchow: to je zrudna bilanca tutoho dnja.

Bórže po bitwje popadnychu wjerchojo Müntzera a čwělowachu jeho, zo by wšitkich swoich sobuwowowarjow přeradžil. Skónčnje jeho 27. meje 1525 wotprawichu. Spěšnje nasta legenda, zo je so Müntzer do swojeje smjerće wšitkich swoich idejow wotrjekl a zo džěše zlemjeny a zlamany swój posledni puć. Tola to njeje wěro. Hač do smjerće wosta Müntzer swojeje ideji swěry: wobnowić cyle křesćanstwo po Božej woli. Jeniče to wón spózna, zo běchu burja přejara na swoje dobro hladali, a nic na Božu wolu. Njeběchu jeho prawje rozumili.

Tak kaž na Müntzera so wjerchojo na wšitkich zběžkarjach wječachu. Kohož dosćahnychu, zabichu. Městam a wjejskam napožichu so wysoke pokuty, kiž pućowachu do křinjow wjerchow. Njemóžachu so wjerchojo při tym na Luthera powolać? Njebě wón we swoim spisu přećiwo buram pisal, zo móže sej njebjesa zaslužić, štož přelije krej zběžkarjow?

Hišće jónu so Luther pjera přimaše a napisa „List wo twjerdej knižce přećiwo buram“. Na jednym boku wusprawni so za swoju namołwu ke krej-

preliwanju, tola na tamnym boku napomina wjerchow, zo bychu smilni napřečo buram byli. Wuskutkowal Luther z tym ničo njeje. Wjerchojo nochcychu jeho slyšeć, za jednory lud wosta wón „wotročk wjerchow“. Steješe mjez frontami – wot kóždeje strony wopušćeny.

**An die versamlung gemayner Bawer-
schafft/so in Hochteütscher Nation/vnd vil ande-
rer ort/mit empötung vñ aufffür entfland. zc.
oß jr empöung billicher oder vnbillicher ge-
salt gefchehe/ vnd was sie der Oberfür
schuldig oder nicht schuldig seind. zc.
gegründet auß der heyligen Göt-
lichen geschafft/von Oberlens-
dischen mitsüßern gütter
maynung aufgangen
vnd beschriben. zc.**

*Stieff des Müntzers stund vnd seht
Gott wasf wer der oberfür bleibf.*

Werner Schwegel

Der Herrgott

Jedne z rewolucionarnych pismow z časa burskeje wójny

Luther wotpokaza namóc napřečo wyšnosći:

„Wyšnosći njesměš napřečo stupić z namocu, ale jenož ze spóznaćom wěrnosće. Wobkedzbuje-li wona to, je derje; hdyž nic, tak sy zamołwjeny a čerpiš njeprawo Boha dla.“ Jan Malink

Nalětnje schadžowanje

Krajneje synody

18.–23. měrca 1983

Lětuše nalětnje schadžowanje krajneje synody bě za šěsć dnjow předwidžane. Za to běchu přičiny: Bě to předposlednje schadžowanje 21. synody, a započate džěla mějachu so dokónčić. Dale bě to poslednje schadžowanje pod wjednistwom dolholětneho a nazhoniteho prezidenta Jana Cieslaka.

Po dolhich diskusijach při předchadžacych schadžowanjach bě nowe wuwjedženje wosadneho porjada (Kirchgemeindeordnung) zrale za přiwzaće přez synodu. Bě džě to štwórty naćisk, kotryž so nětko jednohlósnje přiwza. Dotalny porjad z léta 1922 trjebaše tola přiměrjenje našemu časej.

To same plaćeše za wobchodny porjad (Geschäftsordnung) synody z léta 1928. Je drje to jenož porjad za swoju wěc, ale štož je raz schadžowanje synody sobu dožiwił, tón wě, kak wažny instrument tutón porjad při wuradžowanjach je. Prezident nawjeduje z tutym porjadom posedženja, a tež kóždy synodala dyrbi so w njej derje wuznać. Wón rjaduje mjez druhim porjad řećenja, kak ma so wothłosować, nadawki wuběrkow synody, wobdžělenje sobustawow Krajnocyrkwinskeho zarjada a jich ličbu při wuradžowanjach wuběrkow. Dale rjaduje synodalny porjad prawa a winowatosće prezidenta a prezidija. Do-

talny porjad bě 55 lět stary a z tym trochu „zapróšeny“.

Porjady a zakonje wupadaja na přeni pohlad jako něšto njezměnjomne, krute, wone chcedza abo maja pak być w přinim rjedže pomocy. Dyrbja pomhać wukonjeć nadawki a je ze žiwjenjom napjelnić. Naposledku dyrbja wone w padže konflikta porjadk zaso postajić.

Po dlěšej diskusiji wobzamkny synoda, při 12 napřećiwnych hłosach cyrkwinski zakonj wo wobdžělenju džěći při božim wotkazanju. K praktičerowanju tutoho zakonja je krajnocyrkwinski zarjad zasady nastajił a k cylemu wobšěrne rozjasnjenja a wopodstatnjenja připožili. Wobdžělenje džěći při swjatej hosćinje dyrbi so do duchowneje zamołwitosće cyleje wosady stajić. Dalše wuměnenje je přezjednosć sobudžělaćerjow we wozjewjenskej službje wosady a přihłosowanje 75% sobustawow cyrkwinskeho předstejicerstwa. Hdyž jedna wosada tute zasady spjelni, potom ma so dobrowolnosć wobdžělenja džěći na božim wotkazanju zawěšćić.

Rozprawu Nutřkowneho misionstwa za léto 1982 předpožili jeho nawoda wyši cyrkwinski rada Merchel. Rozprawa pokaza znowa, kak wšelakora je služba diakonije w cyrkwi. Modlitwa a pomoc wosadow je jenož jedne wuměnenje, zo móže so tuta služba k lěpšemu dowěrjenych bratrow a sotrow, kotřiž pomoc potrebuja, přewjesć. Wulke starosće čini wobmjězowana kapacita přijimanja do domow starych a džělo ze starymi ludźimi scyła.

Prezident synody, Jan Cieslak, wo-

zjewi před synodu, zo zložil swoje zastojnstwo dnja 31. awgusta. Wón budže potom 68 lět stary. Jan Cieslak přisluša synodze wot léta 1951 a je wot léta 1967 prezident. Z wulkim zasadenjom je wón wyše toho w mnohich gremijach cyrkwie nosyl zamołwitosć. Cyle wurjadnje je wón džělo lajkow spěchowal. Znajemy jeho tež jako prezidenta Cyrkwinskeho dnja. Jako jedyn posledni wulki nadawk njech mjenuje so přewjedženje a přihotowanje wulkeho kongresa a cyrkwinskeho dnja wot 7. do 10. julija lětsa w Drježdžanach.

Synoda dyrbješe sej noweho prezidenta wuzwolić. Kandidatow njepobrachowaše, bě jich pjeć. Z powołanja běchu tři inženjerojo, jedyn matematikar a jedyn přistajeny Nutřkowneho misionstwa. W sakskej synodze je tradicija, zo je prezident synody lajk. W štwórtym wólbny přechodže dósta dr. ing. Rainer Gäbler z Lipska trěbnu ličbu hłosow. Wón wólbnu přiwza a nastupi swoje zastojnstwo dnja 1. septembra. Dr. Gäbler je wot léta 1972 sobustaw synody, sobustaw Cyrkwinskeho wjednistwa a předsyda prawniskeho wuběrka synody.

Prezident synody je ze swojeho zastojnstwa sobustaw Cyrkwinskeho wjednistwa. Zdobom je wón sobustaw tak mjenowaneho maleho kolegija, kotremuž přislušataj nimo njeho jenož hišće biskop a prezident Krajnocyrkwinskeho zarjada. Prezident dyrbi tež wot swojeho powołanja sem měć možnosć, so wot swojeho džěla wuswobodzić.

Hospodarski wuběrk synody, kotre-

muž ja prislušam, zaběraše so dokładnje z tematiku lěsa, kotryž słuša cyrkwi, a jeho wobhospodarjenja. Jako dalši wulki kompleks prašenjow woběraše so staw a problemy cyrkwinskih kěrchowow. Wot hospodarskeho wuběrka stajichu so k tutym prašenjam namjety na Krajno-cyrkwinski zarjad.

Synodalne kemše swjećachu so z wasadu Zrowastaća w Drježdźanach-Plauen. Tuta wosada je w lětach po wójnje synodze možnosć ke schadžowanju dawala.

Kožda synoda je přez hosći z našeho kraja a z wukraja tež ekumeniska zhromadźizna. Wosebje wutrobne postrowi so prezes Rother wot Ewangelskeje cyrkwy A. B. Pólskeje. Přeni raz bě hosć synody prezident Židowskich wosadow w NDR, Helmut Aris. Tež jemu plačeše wosebity postrow. Hosć sčěhowachu z wulkej kedźbnosću a ze zajimom wuradźowanja. Zwjetša džě maja woni w swojej cyrkwi samsne abo podobne problemy. Někotři dožiwja k přerjenu razej cyrkej w socialistiskim wobsweće.

Prezident Cieslak porěča česćace słowa za dnja 13. februara nahle zemrěteho generalneho wikara Jurja Ahne. Wjele lět bě wón jako zastupjer katolskeho biskopstwa Drježdźany-Mišno hosć našeje synody.

Hladajo na stajne wohroženje měra wišćeje synoda na kóncu schadžowanja trěbnosć, słowa k měrej prajić. W předrěči wospjetowachu so słowa Philippa Pottera před konferencu za wotbrónjenje UNO w léce 1982. Tutym nima so po mojím mēnjenju ničo přidać. Wón praji tam:

„Smy žiwi w rozsudnej hodźinje mjez žiwjenjom a smjerću. Dyrbimy so dopomnić na 5. Mójz. 30,19: Sym wam žiwjenje a smjerć, žohnowanje a pokleće předpožili, zo byšće žiwjenje wolili a žiwi wostali, wy a wyši potomnicy.“

Kurt Łatki, serbski synodala

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Runje je w Lipsku pola Brockhausa wušoł II. zwjazk wulcy wažneje Pypinoweje knihi wo słowjanskich literaturach z napismom: „Geschichte der slavischen Literaturen von A. N. Pypin und V. D. Spasovič. Nach der zweiten Auflage aus dem Russischen übersetzt von Traugott Pech. Autorisierte Ausgabe. II. Band. 1. Hälfte. Leipzig 1883.“ Přeložer je naš pilny serbski krajan Bohuđer Pjeh w Lipsku. Za kóžděho, kiž ruski njerozumi a chce postaw słowjanskich literaturow authenticisce zeznać, je Pjehowy přeložk kniha, kotruž sebi dyrbi kupić. Předležacy II. zwjazk, 1. połojca, wobsahuje stawizny pólskeje literatury, wopisane wot Spasowiča; 2. połojca, kotraž so tež hižo čišći, jedna wo čěskim a našim lužiskoserbskim pismowstwe. Knjez B. Pjeh je redaktorej přecelnijwe přilubił, wulcy wažne Pypinowe předślowo k tutomu druhemu zwjazkej za Lužicu do serbsčiny přeložić. **Lužica, Julij 1883**

Dodawk redakcije: Wot započatka léta 1982, nětko potajkim hižo druhi lětnik, je tutón serial zestajala knjeni Schaffratowa, rodž. Jurkec z Bukec. Smy jej za tute džělo jara džakowni. Myslu sej, zo je to stajnje zajimawe, zhonić, što běše před sto lětami „noweho“ we Lužicy. Zwjazkowa zhromadźizna je sej tohodla tež prała, zo so tutón serial dale wjedže.

WENDS — Serbja

(pokročowanje z předposledneho čisla a kónc)

Wot wosobinskih podeńdženjow so najbóle swjeća kwasu. Wone wobsahuja dwoje: cyrkwinske služby a swěru wudržene swjatočnosće.

W Europje dohladuje powołanski nawoda (manager), braška mjenowany, praktisce wšitke aspekty swjatočnosće, ale w Texasu je jeho róla wobmjelowana na přeprošenje hosći do kwasneho domu, na wjedženje kwasneje hosćiny přez spěwy a modlitwy a wodženje procesiona do cyrkwy a wróćo do domu.

W prjedawšich lětach wotblyšćowachu někotre socialne wobenědženja serbske herbstwo (mēnjene je drje, zo činjaču so wěste wěcy zhromadnje). Na přikład pjerjodreće (feather-stripping-parties), kotraž je zwjazane z rejanjom a spěwanjom. Koždy dyrbi tak dolho mjehki džěl husaceho pjerja drěć, doniž njeje sudobjo počne, a potom sčěhuje wjesoly džěl.

W poslednich lětach zhubichu so serbske naložki a swjećenje wosobinskih wobenědženjow njewotblyšćuje wjace serbske herbstwo, ale ma so po powšitkowych wašnjach šěrokeje towaršnosće w Texasu.

Nimo zasydlenja Serbow w Texasu a Serbow, kotřiž wupućowachu do druhich džělow swěta — do Awstralskeje, Kanady a Južneje Afriki — džěše mała ličba do Nebraska.

Hačrunjež běchu wěste zwiski mjez swójbami w Texasu a w Awstralskej, njeběchu po wšem zdaću zwiski mjez Texasom a małej skupinu w Sterling/Nebraska, kotraž so dospołnje zhubi w němskej wosadze. Naposledk njezwosta ani najmjenša rozprawa wo dopisowanju mjez Texaskimi Serbami a Serbami w Nebraska.

Serbski basnik Mato Kosyk (1853 do 1940), kotryž wupućowao do Zjednoćených statow a so tam lutherski farar sta, wopyta Sterling-skupinu w léce 1880 a rozmołwješe so z nimi serbsce. Ale nětko maja jenož hišće małe starých ludźi z někotrych Sterling-swójbow slabe dopomnjeće na serbske herbstwo.

(Nětko sčěhuje zapis wužiwanjeje literatury, hdžež so praji, zo je najlěpša studija wo europskich Serbach kniha wot Gerald Stone, kotraž je w Londnje w léce 1972 wušła. Profesor Stone je nam derje znaty, dokelž wobdžěli so hižo w Budyšinje na zarjadowanjach Serbskeho instituta. Dale so naspomni, zo stej najlěpšej žórle wo Texaskich Serbach Concordia Historical Institute w St. Louis a archiw Missouri-synody w Austin.)

George R. Nielsen
(přel. B. a C. Pjeh)

POWĚŠĆE

Lutherowy jubilej

Bohužel nimamy w našim časopisu dosć městna, wulke swjatočnosće tutoho jubileja wopisać. Ale we wěstym zmysle to tež trjeba njeje.

Njeje so to dopjelniło, štož je při anti-komunistiskej kampaniji w Němskej w léce 1930 pozdžiši biskop Dibelius wěšćil, zo so po dobyću komunizma Luther z wědomja Němcow wutupi. Nawopak:

Přede mnu leži wodzaca nowina komunistow w našim kraju, a wona je

połna rozprawow wo woswjećanju Lutheroweho jubileja. A to njeje jenička tajka nowina.

Čitajće potajkim tež tute rozprawy, hladajće telewizu a poskajće radio! My budžemy, hdžyž změjemy městna, tež dale wo tutym jubileju rozprawjeć, wosebje wo serbskim wobenědženju, wo lětušim cyrkwiskim dnju!

Cyril Pjeh

Njeswačidło: Zo zamóže tež cyrkwinska hudźba čłowjeka duchownje wobohaćeć, smědžachmy znowa nazhonić na póstnym koncerće dnja 26. 3. 1983 w našim božim domje.

Pod nawjedowanjom našeje kantorki D. Zimmermannoweje spěwachu a hudźachu naš cyrkwinski chór, skupina instrumentalistow Drježdźanskich studentow, kaž tež solistka z Drježdźan a solist z Lipska.

Program wobsahowaše někotre sadzby za solo, chór a pišćełe znatych komponistow a jako wjeršk J. S. Bachowu „Kreuzstabkantate“. Nahladna ličba poslucharjow sčěhowaše džakownje derje poradženym poskičenjam. Směy tohodla nawjedowarce k tutomu kedźbyhódnemu wukonej gratulować.

Přichwatałoj bštaj tež kantorskej mandželskej Fehrec z Połčnicy, kiž staj za čas swjeho skutkowanja w Njeswačidle tute koncerty založiloj. Wjeselimo so wosebje, zo je so mloda kantorka Zimmermannowa na to zwaziła, tutu tradiciju w našej wosadze pokročować.

Bohaty wunošk zběrki njeh je jeje mały džak za naloženu prócu a zdomom pohon do dalšeho skutkowanja na tutym polu!

A. Grofa

SERBSKE BOŽE SLUŽBY

w juliju 1983

3. 7. — 5. njeđzela po Swjatej trojicy

Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše (Albert)
Budestecy: 14.00 hodž. z božim wotk. (G. Lazar)

10. 7. — 6. njeđzela po Swjatej trojicy

Buceky: 10.00 hodž. z božim wotk. (G. Lazar)
Huska: 10.00 hodž. z božim wotk. (Wirth)

17. 7. — 7. njeđzela po Swjatej trojicy

Bart: 8.30 hodž. kemše (Malink)
Minakał: 8.30 hodž. kemše (Feustel)
Poršicy: 8.30 hodž. z božim wotk. (Wirth)
Budyšink: 10.00 hodž. z božim wotk. (Wirth)
Hrodžišćo: 10.00 hodž. kemše (Malink)

24. 7. — 8. njeđzela po Swjatej trojicy

Hodžij: 10.00 hodž. z božim wotk. (Wirth)

31. 7. — 9. njeđzela po Swjatej trojicy

Njeswačidło: 8.30 hodž. kemše (Feustel)
Rakecy: 9.00 hodž. z božim wotk. (G. Lazar)

7. 8. — 10. njeđzela po Swjatej trojicy

Čorny Chołmc: 9.00 hodž. kemše (R. Sołta)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadza jónkroć za měsac z licencu č. 017 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamolwity redaktor: Farar Cyril Pjeh, 8400 Riesa 11, Windmühlenstraße 17, tel. 72 83. Ekspedycja: Farar G. Lazar, 8601 Buceky (Hochkirch, Kirchweg 3). Přinoški a dary na konto Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen Sp. Bautzen 4962-30-110! — Ludowe nakładnistwo Domowina Budyšin. — Index-Nummer 32921 — Čisć: Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-876)